

نقد + کتاب

دانشمندی ایرانی که جهان را نجات داد

گفت‌وگو با مصطفی رضایی کلورزی
نویسنده رمان «زایو»

جهان در چنگال یک ویروس مرگبار گرفتار شده و دانشمندی ایرانی به مصاف این بحران جهانی می‌رود. این داستانِ «زایو» است. مصطفی رضایی کلورزی با خلق یک داستان علمی‌تخیلی پرکشش، از زاویه‌ای انتقادی به سلطه‌جویی قدرت‌های جهانی می‌نگرد و آینده‌ای متفاوت را ترسیم می‌کند.

چرا با داستان و ادبیات علیه فعالیت‌های ظالمان برخاستید؟

سنگ بنای اولیه «زایو» این‌گونه نبوده است. من فقط داستانی را نوشتم که خودم دوست داشتم بخوانم و چنین داستانی در ادبیات وجود نداشت.

دوست داشتم داستانی باشد که اول از همه، جذاب باشد و کشش زیادی داشته باشد برای مخاطبانی که وقت می‌گذارند و داستان را می‌خوانند. داستانی که جذاب نباشد و محتوایش به مخاطب تحمیل شود، داستان نیست و مخاطب نیز آن را رها می‌کند.

اما موضوع داستان «زایو» است که این کلیدواژه‌ها را باز می‌کند. ببینید، عمده کارهای غربی یک رویکرد استعماری دارد و تصویری از خودبرتربینی افراطی ارائه می‌دهد؛ نه‌تنها در برابر ایران، بلکه برای کل دنیا. من با این قضیه مشکل دارم. این بار ما با داستانی طرف هستیم که یک گروه ایرانی همراه با یک دانشمند ایرانی به مقابله با مشکلات جهانی می‌روند.

چرا شخصیت اصلی داستان‌تان را یک دانشمند قرار دادید؟

با توجه به موضوع داستان، شخصیت اصلی باید یک دانشمند ویروس‌شناس می‌بود. بخشی از این مقوله به قواعد داستان‌نویسی مربوط است و بخشی به ذوق و سلیقه نویسنده. داستان «زایو» در مورد شیوع یک ویروس مرگ‌بار در دنیا است؛ بنابراین، بهتر است قهرمان ما دانشمندی در این زمینه باشد.

مخاطبان با این شخصیت ارتباط گرفتند؟

چیزی حدود ۱۰ سال از تولد «زایو» گذشته است. این بازه زمانی خوبی برای ارزیابی یک رمان است تا ببینیم آیا مخاطب آن را دوست دارد یا نه. پاسخ من به این

پرسش مثبت است. عمده مخاطبان نوجوان و جوان امروز، علاقه‌مند به آثار علمی‌تخیلی و گمانه‌زن و پیشرو هستند که جذاب و پرکشش باشند. می‌توانم بگویم «زایو» تا حدودی در این فضا توانسته مخاطبان را به خود جذب کند و این باعث افتخار من است.

کتاب را در دسته ادبیات گمانه‌زن می‌دانید. ادبیات گمانه‌زن چیست؟

اینکه من و شما بنشینیم و تصویر خود را درباره یک مبحث و موضوع خاص بیان کنیم به معنای گمانه‌زنی است؛ به‌ویژه زمانی که موضوع ما آینده باشد. ادبیات گمانه‌زن به مجموعه آثاری گفته می‌شود که در یک گونه ادبی (عمدتاً علمی‌تخیلی) قرار دارند و تصویری از

آینده ارائه می‌کنند؛ به‌طوری که که زمان داستان آن‌ها دور از حال حاضر می‌گذرد و به طرح مباحث مختلف می‌پردازند.

ادبیات گمانه‌زن چرا و چقدر مهم است؟ آیا این گونه ادبی برای گفتن موضوعات سیاسی و علمی هم مفید است؟

از قرن بیستم به بعد، یک وجه سیاسی و گمانه‌زنی به آثار علمی‌تخیلی افزوده شد. کلیه آثار کلاسیک قبل از این بازه، مانند آثار ژول ورن، تنها به شگفتی‌ها و ابداعات و ماجراجویی‌ها می‌پرداختند؛ اما آثار بعد از قرن بیستم غالباً جنبه‌های سیاسی در خود داشتند و تصویری از دنیا بر مبنای ایدئولوژی‌ها ارائه می‌کردند؛

همانند کارهای ری بردبری، آلدوس هاکسلی، فرانک هربرت، استانیسلاو لم و ... و حتی آیزاک آسیموف.

امروز این مقوله، ذات ادبیات علمی‌تخیلی و زیرگونه‌های آن همچون ادبیات گمانه‌زن و آرمان‌شهر است. ازطرفی، علاقه نوجوانان و جوانان به این گونه نیز بسیار مهم است. ضلع سوم، یعنی قابلیت و ظرفیت این گونه برای خلق داستان‌های جذاب و پرکشش باعث شده است که نویسندگان جوان بسیاری طی چند سال اخیر برای قلم‌آزمایی در این گونه، وارد عمل شوند. ما امروز توسعه این گونه را در ادبیات کشور مشاهده می‌کنیم. نویسندگان زیادی وارد میدان شده و آثار تألیفی و خوبی در این فضا نوشته‌اند. این اتفاق بسیار نویدبخش است

و در آینده تأثیر خود را بر پویایی و رونق بیشتر صنعت نوپای انیمیشن هم خواهد گذاشت.

جنگ جهانی ایران، آمریکا و اسرائیل را در این داستان به شکلی علمی به تصویر کشیدید. در زمان جنگ ۱۲ روزه، چقدر به یاد «زایو» افتادید؟

شاید بتوان این‌گونه نیز تفسیر کرد: در «زایو»، این یک چالش جهانی بود که سوژه من قرار گرفت و بر اساس واقعیت بود. تولید و آزمایش بسیاری از ویروس‌ها و واکسن‌های ضدبشری به دست آزمایشگاه‌های نظامی کشورهای سلطه‌جو اتفاق می‌افتد. بسیاری از این ظلم‌ها در انبوه اخبار و حاشیه‌های رسانه‌ها برای مردم دنیا گم می‌شود؛ همچون بسیاری از اقدامات خشن

و وحشتناکی که به دست انسان‌های خبیث و ضدبشری صورت می‌گیرد و صدای دنیا در نمی‌آید. مصادیق این امر بسیار است: از جمله جنگ ۱۲ روزه علیه ایران.

از نظر من، دنیا به سمت نقطه‌ای تاریک حرکت می‌کند. جایی باید جلوی این مسیر ایستاد؛ در برابر این رژیم‌ها و انسان‌های شیطانی که منشأ رنج بشریت هستند. من امید دارم که در یک نقطه تاریخی، جوانان ایران این کار را انجام خواهند داد و مسیر تاریخ را تغییر می‌دهند.